

Stads- en Dorpskroniek van Friesland ¹⁾

over de jaren 1752—Juli—1759,

door Dr. G. A. WUMKES.

1752.

- Juli 29 Het eerste nummer der Saturdagse Leeuw. courant verschijnt bij Abr. Ferwerda, boekdrukker in de Peperstraat. Hij verzoekt vooral bericht te doen van eenige nieuwe ontdekking in kunst of wetenschap. Hij geeft een schets van Europa's politieken staat. Verschenen: Zakelijke inhoud van alle lijkredenen op den Prince van Oranje. De opperstalmeester der princes-gouvernante D. S. van Grovestins gaat eenige dagen verblijfhouden op zijn landgoed Sirtemastate.
- Aug. 12 Verschenen bij F. v. d. Plaats te Harlingen: Clarisse of de historie van een Jongejuffer, uit het Engelsch door J. Stinstra. Gedrukt wordt: S. Clarke, Verhandelingen over de waarheid van den natuurlijk en geopenbaarden godsdienst.
- Aug. 19 Verschenen bij D. Balk te Workum: Getrouw verhaal van de opkomst enz. der z.g.n. Methodisten in Engeland. En: Nauwkeurige aantekeningen van eenige honderd personen, die over de 100 jaren geleefd hebben.
- Sept. 11 Verschenen: De ware Chr. religie onderzocht in verscheidene predikaatsiën over Matth. V door Prof. H. Venema te Franeker. En: Vernieuwde cijffering, met toegift van H. Haanstra en een rekenkunst voor de eersbeginnenden door Sterk Nieuwenhuis, landmeter te Leeuwarden.
- Oct. 7 Verkoop in de Nieuwe Hopzak te L. 2 pondematen los land in de mienschar van de Keeg en 1 $\frac{1}{2}$ pondemaat in de Huizumer mienschar.
- „ 25 Verschenen: De nuttige en leerzame brieven van P. Sopher. En: De wijsheid Salomo's, vertoond tot Neerlands kerk en burgerstaat.
- Nov. 4 Op de Sneeker weekmarkt aangevoerd 580 „fearn” boter à f 22.—. Verschenen: Liefderijke raad voor de bekommerden door Jan Beets, doopsgez. leeraar te Hoorn. Meuwes Brugman, voorzanger der Groote Kerk te L. presenteert zijn dienst om te onderwijzen in de zangkonst, zo in de psalmen, Kampuysen's liederen, als Duitze balletten enz.
- Dec. 3 Verschenen bij R. J. Noordbeek te L.: De beknopte huishoudelijke hovenier.
- „ 31 In 1752 te L. gestorven 554 personen, kerkelijk geproclameert 102 paren, gedoopt 336.

¹⁾ Deze Kroniek is samengesteld uit de Leeuw. Courant. Zie vorige jaargangen der Vrije Fries. Bij niet-vermelding van den uitgever der geschriften, die in deze Kroniek voorkomen, zijn deze gedrukt en gepubliceerd door Abr. Ferwerda te Leeuwarden.

1753.

- Jan. 3 Verschenen bij D. Balk te Workum : Chronyk van Friesland door O. Scharlensis.
- „ 31 Verschenen : Israëls verdrukking in Egypten door J. Buma. En : Verdediging der deductie van ds. Statius Muller en de ouderlingen J. Puls en J. Leer tegen de contradeductie voor W. Busing en G. A. Mulder.
- Febr. 5 Verschenen : Het belang der souverainen ende des volks, door P. L. Statius Muller, Luth. predikant te L.
- „ 9 De verjaardag van stadhouder Willem V gevierd met kanongebulder. De 7-jarige Severinus Menetree, zoon van den sous-luitenant Joh. L. Menetree uit het regiment van generaal Burmania lost het eerste kanon.
- „ 2 Wijbe Joosten, bijsitter van Achtkarspelen verkoopt ten zijnen huize 40 hoornbeesten, alle van de besmettelijke ziekte gebetert.
- Maart 20 Verkoop der bibliotheek en landkaarten van wijlen Mr. Johannes Balck, oudste advocaat ten Hove. De erven van generaal Johan v. Idzinga verhuren de zathe Botniastate te Marrum, groot 92 pondematen.
- „ 28 Te L. overleden Johannes du Boys, oud 92 jaar. Stadhouder Hendrik Casimir begunstigde hem in 1690 met een hellebaardiersplaats. Hij diende het huis v. Oranje 62 jaar.
- April 2 Collecte in de Waalsche Kerk te L. voor de Fransche emigranten bedraagt f 1144.—.
- „ 4 Verschenen : Missive der Luth. Kerkeraad van L. aan de Luth. gemeenten in Nederland inzake de ketterij van ds. Statius Muller. En : Over de leere en procedure van ds. St. Muller door Joh. Datz, passementwerker, Fredericus Lentz, keurslijfmaker, Joh. Karssen, wieldraaier en Hendrik Meijer. Verkoop van ziek geweest koeien ten huize van Dr. Bavius van Greven, old burgemr. te Stiens.
- „ 10 Verkoop van schilderijen van beroemde meesters bij Hendrik Strick, boekverkooper te L. Verkoop op afbraak van het huis te Berlikum van wijlen De graaf d'Aumale en nu bewoond door majoor baron Du Tour. Verschenen : Johann Herman Knoop, Beschouwende en werkdadige hovenierskonst. Ds. St. Muller verklaart in de L. C., dat J. Datz een eerlijk man is, en waarschuwt geen malitieuze interpretatie van zijn woorden te maken.
- Mei 1 Verschenen : Konst der notariën volgens de practycq in Friesland.
- Juni 21 Verschenen : J. Buma, Reis door de Elizeesche velden.
- Juli 13 Het collegium medicum publiceert dat de Staten van Vriesland Mr. Jan de Vries, chirurgijn te L. aanstellen tot s'landschaps operateur en leeraar in de anatomie, chirurgie en vroedkunde en geven hem volmacht om alle arme, behoeftige met steen of breuk geplaagdnen binnen de provincie onder Gods zegen gratis te helpen. Hij moet daartoe jaarlijks een reis door de provincie op eigen kosten doen. Verder houdt hij gratis wekelijks 4 lessen, 2 in de chirurgie, 1 in de anatomie en 1 in de vroedkunde.

1753.

- Aug. 1. Verschenen: Grondige beweegredenen waarom zig ds. St. Muller niet met de Cl. vergadering op 1 Sept. gedenkt in te laten.
- Sept. 3 Verschenen: Gulden Spiegel, Thamars ontschaking en andere gedichten door Jacob Coenraads Mayvogel, met konstplaten. En: Tweede missive der Luth. Kerkeraad in zake de ketterij van ds. St. Muller,
- „ 10 Verschenen bij D. Balk te Workum: Leerrede over Marc. 3 : 24–26 genomen uit een volledige verklaring over gemeld Evangelium en bijna 400 tafelen geschetst door dr. Festus Hommius, scriba der Dortse synode met voorrede van ds. N. Balk te Hempens.
- „ 14 Verschenen bij F. v. d. Plaats te Harlingen: Een verhandeling over Gods bestaan enz. ter wederlegging van Hobbes en Spinoza door S. Clarke, naar den 9en Engelschen druk vert. door Jan Boelaard.
- Nov. 20 Verkoop van 130 iepen en vruchtboomen op het hornleger van Abbingastate te Huizum.
- Dec. 1 Verschenen: Deductie van 146 Luth. gemeenteleden, die hun ongenoege tonen over de handelwijze van het Amsterdamsche consistorium en betuigen nooit iets onregtzinnigs uit den mond van ds. St. Muller gehoord te hebben.
- „ 8 Verschenen: Aanmerkelijke brief van den vermaarden Witfield aan graaf v. Zinzendorf, uit het Engelsch. En: Aanbieding en uitnoodiging van ds. St. Muller aan diegene, dewelcke iets tegens zijne leere hebben.
- „ 22 Verschenen bij P. Koumans te L.: Kerksinwijngs leerreden gedaan in de nieugeboude kerk tot Oldeboorn over 1 Kon. 8 : 63b door ds. Joh. Ratelband te L. met geschiedk. nareden. Verschenen: Eenzame en vrije meditatiën over den eenigen, ouden, heiligen en veiligen weg der zaligheid, voorgedragen in Henochs wandel met God door Gerben Fenema, boekverkooper te L. En: De zuivere en veilige geloofsweg, met 4 oeffeningen over het regte gebruik van het H. Avondmaal door ds. H. Siccama te L. in 't ligt gebragt door Ds. D. Folperda te Hempens met een voorrede over Openb. 14 : 6, 7.

1754.

- Jan. 19. Verschenen: De theologie van ds. St. Muller en van den voerman Hendrik Meijer, tegen elkander gesteld, gebleken in een onderhandeling ten aanhore van eene ontelbare menigte toehoorders op 3 Jan. 1754 in de Luth. Kerk te L. opgesteld door een lid der gemeente.
- „ 26 Te koop Melkamastate met groote plantagie te Rinsumageest begerechtig met een dubbele bank in de kerk aldaar. Verschenen bij E. v. d. Plaats te Harlingen: Verhandeling over het leerstuk der verzoeninge door John. Taylor, uit het Engelsch.
- Febr. 21 Verkoop van het adellijk huis Tjessens te Holwert. Verschenen: Proceduren tusschen Aletta Schotanus en Petrus Latane over de nalatenschap van Anna Latane, echtgenoot van wijlen Prof. Dominicus Balck te Franeker.
- Maart 27 Concert te Harlingen, s'middags 4 uur in het Hof van Friesland door H. W. Haubach, 't loodje f l.—.

1754.

- April 23 Verkoop der boekerij van wijlen ds. T. Offringa te Bozum en 3 gouden horloges gemaakt door J. Nauta. Verschenen bij P. Koumans: Zinnebeeldige beschrijvinge van 't land der Cannibalen door Steph. Theod. Loonsma, organist te IJlst.
- Mei 9 Gerzony geeft een publicq concert in de Stadsdoelen te L.
- " 22 Melkamastate te Rinsumageest op afbraak verkocht.
- Juni 15 Gedrukt bij P. Koumans te L.: Taylor ontdekt of Sociniaansche stellingen in 't boek van J. Taylor, door een voorstander der zuivere genadenleer.
- " 17 De princes-gouvernante dineert bij Jr. O. Z. v. Haren te Wolvega. De eersten van Friesland complimenteeren dagelijks de vorstelijke familie te Oranjewoud. Verschenen: De Zedemeester der Kerkelijken, onderzoekende waarom onder zooveele leeraren hedendaagsch zo weinig de waare godsdienstigheid bloeit.
- Aug. 5 Aarnt Hanses, hospes in de Jonge Prins te Grouw, laat een curieuze zilveren bal verkaatsen, en verzeilen een vleugel met baltje, mits dat de jagten boven de 22 voet lang zijn.
- " 17 Verschenen: De wiskunstige arithmetica toegepast op de hedendaagsche negotie door L. F. Wiersma. Alsmede: Een zedig onderzoek wie volgens de instelling van den Heere Jesus mogen en moeten ten Avondmaal gaan, 3e dr. door ds. M. Swarte te Engelum.
- " 19 Verkoop der helling Altena aan de Mackumer Zijlroede.
- Sept. 28 Verschenen bij Wigeri te L. De geanatomiseerde doctor binnen s'huis, nevens een antwoord op den brief van A. Blora door Val. v. Thuynen, briefswijze opgesteld door A. Blom, apotheker te Nijkerk. En: Frisia Nobilis of lijk-, graf-, sampt mengeldigten op diverse Friesche edelen.
- Oct. 5 Verschenen: Een zamenspreuk over de kunst van prediken door David Fordyce, gewezen professor in de philosophie te Aberdeen. Gedrukt bij Koumans te L. Het algemeen en bijzonder besluit in desselfs uitvoering in desselfs natuur en aart enz. door ds. J. Ph. de Schiffart te Wanswert.
- " 26 Verschenen: Advys over de verhandeling van Taylor van het leerstuk der verzoening, beweerende dat dit werkje niet Sociniaansch is, door ds. P. St. Muller.
- Nov. 9 Ds. G. Schortinghuis te Rottevalle heeft aanprijzende verzen in het werk van ds. M. Antonides te Onderwierum over het borgtogtig lijden van Christus.
- Nov. 30 Verschenen bij Koumans: Eenige keurstoffen uit het O. en N. T. door ds. J. Hillenius te Dragten, 2e dr. met kerk-inwijdingsrede over 1 Kon. 8 : 30.
- Dec. 9 Verkoop van 240 abely- en vruchtboomen op Groot Juckema te Stiens.
- " 14 In putten bij Makkum worden oesters en groenbaartjes uit Colchester gevoed, gespeend en gezuiverd.
- " 28 Vermist een gouden horloge gemaakt door A. en L. Haakma, horlogemakers te L. met 2 gouden kasten en sagreine buitenkast, in de 1e is gedreven Salomo's eerste recht en heeft een gouden wijsplaat met doorgebroken middeltje, waaronder een blauw plaatje en vergulde datumwijzer.

1755.

- Jan. 7 Secretaris Dr. Henricus Duivenstein verkoopt op Hinnema hornleger onder Jellum 500 iepen en vruchtboomen.
- Febr. 1 Johannes Joseph Massias, mr. in de Fransche taal, bij de Paardepipj te L. houdt s'avonds publyke school van 5—7 uur:
- " 17 Aanbestede het afbreken der oude en het opbouwen eener nieuwe kerk te Oudega (W.)
- " 18 R. J. Noordbeek te L. verkoopt de boeken, curieuzen glazen, fraaije insecten en schilderijen, nagelaten door Jr. W. A. van Unia, old-grietman van Kollumerland.
- Febr. 22 Verschenen: Praalzuil opgerigt ter gedachtenis van wijlen ds. H. Wesselius te Leeuwarden. Harmen Jacobs, timmerman te Kollum vermeent uitgevonden te hebben om de allerzwaarste klok stilhangende met behulp van één mensch te doen luiden, waar anders wel 12 menschen tot zware klokken nodig zijn.
- Maart 1 De erven Jan Gortinga verkoopen hun geerntweenderij te Dokkum.
- " 4 Verkoop der boekerijen van wijlen Thomes Wopkens, doopsgezind leeraar te Harlingen en van wijlen de schrijver J. Lolcema.
- " 8 Verschenen de 2e druk van Nauwkeurige en duidelijke verklaringe over de Statuten enz. in Friesland, opgesteld door Dominicus Hamerster, raad in den hove van Friesland.
- " 22 Oud Oenema onder Wirdum staat ten verkoop.
- April 5 Verschenen bij P. Koumans te L.: Eliza's doot en begrafenisse ter nagedachtenis van ds. H. Wesselius, voorgesteld uit 2 Kon. 13: 20 door ds. J. Ratelband.
- " 16 Aanbestede de herbouw van het afgebrande Landschaps tucht- en werkhuis te L.
- " 19 Verschenen bij P. Koumans. Kort en beknopt chronyken van Friesland door C. G. Jacobi, en bij W. Wigeri: Aanwijzing der schepen, dewelke so als Saturdays als in de week van Leeuwarden afvaren, door Henricus Winsemius, werkmeester aldaar.
- Mei 5 Verkoop der huizinge aan de Vischmarkt te Franeker bewoond door Prof. Cannegieter aldaar, en een fraai gestoelte in de Martinikerk ten W. van de Botniabank, bezwaard met 3 goudguldens jaarl. grondpagt.
- Juni 12 Verschenen bij R. J. Noordbeek te L.: Kalendarium Romanorum in usum scholarum.
- " 21 Verkoop in de Stadsdoelen te L. een groote partij schilderijen van beroemde meesters.
- Juli 14 De inboedel van wijlen Jr. Frans Binnert Aebinga Gfins van Humalda ten zijnen sterfhuize te Dronrijp op Habbemastate verkocht.
- " 26 De compagnie der meekrapplanterij in Friesland vraagt hen die in 1756 willen meeplanten zich te willen opgeven aan koopman U. W. de Vries te L.
- Sept. 20 Verschenen bij W. Wigeri te L.: Friesche Rymlery yn twaadielen trog Jan Althuysen, pastoor op dy lytze Jouwer.
- Nov. 8 Verschenen: No. 21 van de Wijsheit Salomons, handelende

1755.

van de Goddel. Wijsheid, die in de Scheppinge doorstraalt en in het bijzonder van aard- en waterbevingen, ter gelegenheid der wonderbare waterschuddinge op 1 Nov. 1755, uit Spreuken 3 : 19, 20. En: Hist. en natuurk. aanmerkingen over de aard- en waterschuddinge op 1 Nov., met een opgave van een andere waarschijnlijker oorzaak, vervat in een brief van J. G. M. door B. J. M. D.

- Dec. 6 Verschenen bij F. v. d. Plaats te Harlingen: Historie van den ridder baronent Karel Grandison, uit het Engelsch. Verschenen: Vervolg op de hist. en nat. aanmerkingen over de Schudding van 1 Nov. door ds. J. G. Muller te L.
- " 20 Verschenen: Voortekenen van de nabijheid van het vergaan der wereld door ds. J. G. Muller te L.
- " 27. Verschenen 2e druk van de Ned. Spectator door Mr. J. v. Effen, waarin de Spectator van R. Steele e. a. werken met biografie van J. v. Effen.

1756.

- Jan. 3 Verschenen: Volledig hist. berigt over de aarbeving van 1 Nov. 1755. Elke Zaterdag verschijnt: De Verstandige Snapsters, kost $\frac{1}{2}$ st.
- " 24 Verschenen: De polityke Verrekijker op het observatorium van natuur- en staatszaken.
- " 31 Wegens de Kometenvrees geeft W. Foppes, tekenmr. te L. in de L. C. een astronomische verklaring. Verschenen bij A. Posthumus te Heerenveen: Zwarigheden tegen de predicaatsie van ds. J. G. Muller over Luc. 21 : 25—37 aangaande de voortekenen van het vergaan der wereld, door een weetgierig christen, 1 st.
- Febr. 18 's Morgens 8 uur wordt een nieuwe aardschudding te L. gevoeld. W. Foppes verklaart dat het geen gevolg is van de naderende comeet.
- Maart 13 Verschenen: Naukeurig voorberigt van de schrikkelijke comeet met een onderzoek of dezelve de aarde hevig schokken of in brand steken zal, met kopergravure. De 5e druk verschijnt 3 maanden later. Verkoop op Jepma-state te W.-Nijkerk, van 41 mispelboomen.
- " 15 Boelgoed op Klein Lankum bij Franeker bewoond door Mevr. Wed. Vosma.
- " 18 Aanbesteed het afbreken der oude en het opbouwen eener nieuwe kerk te Rijperkerk.
- Apr. 3 Verkoop der buitenplaats Woelwijk te Tietjerk.
- " 10 Verschenen: Afbeeldingen en levensbeschrijvingen van eenige voorname personen, met 23 portretten van den plaatsnijder A. v. d. Laan.
- " 24 Verschenen: Het bevend Nederland door aardschuddingen tot een heilig beven voor God geroepen, leerreden over Matth. 24 : 7 en Job 9 : 4—6 door ds. C. Blom te L.
- Mei 7 Oud Oenema-state onder Wirdum is afgebroken.
- " 15 Verschenen: Entwurf van den göttlichen Absichten bey Anschaffung und Regierung dieser Welt nach Anleitung der natürlichen, Mosaischen und Chr. Religion, durch ds. Statius Muller. En: Wiskundige en zedige aanmerkingen op het

1755.

- nieuw uitgekomen naukeurig voorbericht van den schrikkelijken comeet enz.
- Juni 5 Groot Juckema onder Stiens is afgebroken.
- Juli 3 Vroedsman Rienk Keijert te L. schildert kamerbehangsels, schoorsteenstukken, basreliefs en portretten.
- „ 24 Foeke Sjoerds, schoolm. te Nijkerk (O.D.) opent ten zijnen huize een kostschool voor lezen, schrijven, rekenen, beginselen van Latijn, gronden der Nederl. tale-, godgeleerdheid, kerkel. en wereldlijke geschiedenis, land- en kaartkunde, boekhouden en psalmzingen en voorts in alles wat tot een burgerlijke en godsd. wellevendheid noodig is.
- Aug. 20 De diakenen der Ned. Herv. gemeente te L. verkoopen in de tuin van wijlen schrijver J. Buma aan de Spanjaardslaan een partij aurikels, tulp- en hyacintbollen, aloës, geraniums enz. door hem nagelaten.
- Sept. 11 Mej. Sara le Fort in de Peperstraat te L., lidmaat der Fransche gemeente geeft Fransche les, breionderwijs en onderricht in alles wat tot de opvoeding van een jongejuffer behoort.
- „ 18 Verkoop van een groote partij iepen, staande op de stadswal te Staveren.
- „ 20 De Raden ter admiraliteit in Friesland te Harlingen verkoopen een oorlogscheepshol lang 145 voet, wijd 42 voet, hol op 't onderste dek 16 $\frac{1}{4}$ voet.
- „ 25 Verschenen: Wonderwerken der natuur ter openinge van eenige proeven wegens de zeldzame werking der electriciteit op de hemelsche lichamen en ter beschouwing van de Comeet, die mogelijk staat te verschijnen, door Wytze Foppes.
- Oct. 1 Verkoop van boekerij en schilderijen, nagelaten door de oldschrijver Joh. Buma. W. Foppes, rekenmr. en instrumentmaker vervaardigt machines, die de hoek van de magnetische stroom uit de aarde aantonen, maar ook de momentelijke aanneming dier stroom van kragteloos ijzer, dienende om de nette order van de natuurwetten in dezen te ontdekken.
- „ 15 In de hortus der Franeker academie bloeit de plant Musa, z.g.n. Pisang, hoog 28 voet. Verschenen bij P. Koumans: Schrift. voorbeelden van bekeering door ds. J. Hillenius te Drachten.
- Nov. 6 Verschenen no. 1—4 van de Philantropie à 1 st.
- „ 10 R. Jelgerhuis, konstschilder bij de Vischmarkt te L. recommandeert zich tot het schilderen van kamerbehangsels, schoorsteenstukken en basrelief, en geeft s'avonds 6—8 les in de tekenkunst.
- „ 13 Verschenen: Jongmansonderwijzer, inhoudende de arithmetica enz. door J. H. Knoop.
- Dec. 11 Verschenen bij B. Schiere te Harlingen: Korte en geloofwaardige beschrijving der 28-jarige slavernij van Jan Dekker.

1757.

- Jan. 29 De volmachten van Kollum besteden de kerkrestauratie aan, het dekken van 14 roeden leien en het maken van 2 nieuwe pilaren.

1757.

- Febr. 24 De Staten van Friesland verbieden den uitvoer van rogge en boekweit. Bij Botnia van Burmania op Mammingsgate te Jellum zijn 60 esschen te koop.
- Maart 4 Sirtemastate te Engelum op afbraak verkocht.
- " 5 Verkoop van de Froskepolle, groot pl.m. 20 pondemaat. Verschenen bij Wigeri te L.: Verhandeling over de pligten der Avondmaalhoudende Christenen door ds. J. R. Ostervald te Bazel, uit het Fransch.
- " 14 Tegen de besmettelijke veeziekte gebruikt men een middel uit Lijfland, uitgevonden door dr. Fischer, lijfarts van wijlen Anna, keizerin van Rusland.
- April 16 Wie onbereide ganzepielken of flerken heeft voor schrijfpennen adresseere zich bij schoolmr. Gerrit Peuterman tegenover het St. Anthonygasthuis.
- Mei 5 Boelgoed ten sterfhuize van R. Lycklama à Nijeholt te Oldeboorn.
- " 9 Kerkvoogden van Berlikum verhuren 26 scharren grazen, zo oldt als nieuw gras in de burevenne aldaar. Bij B. Schiere te Harlingen verschenen: De continueerende geschillen onder de protestanten in Zwitserland. Bericht ontvangen, dat het schip De stad Hindeloopen, waarop 8 Hindeloopers, met man en muis bij het eiland Lis is vergaan.
- Mei 14 Te koop een steen- en beeldhouwerij nagelaten door G. Nauta te Sneek.
- " 21 Verschenen: Historis relaas van al het gepasseerde sedert den 6 dezer tusschen de troupen van de Oostenrijkers en Pruisen bij Praag.
- Juni 11 Verschenen bij Schiere te Harlingen: Dichtkundige laurieren gevlogten op de zegenrijke wapenen van Z.M. Frederik III, met een rouwklagt op den dood van den Pruisischen veldmaarschalk graaf v. Schwerin, alsook een zamenspraak tusschen een krijgsgevangen Oostenrijksche en een Pruisische officier.
- Juli 9 Jan van Nijs neemt de beeldhouwerij van Gerben Nauta te Sneek over.
- " 16 Ogericht een Leeuwarder Weduwenfonds.
- " 21 Gedeputeerden van Friesl. met de overheid der stad Groningen besteden het verplaatsen der beide kapen op Schiermonnikoog aan.
- " 23 Verschenen bij T. Roorda te Heerenveen: Wonderspiegel of Staatsvoorzegger.
- " 30 Verschenen bij Wigeri te L.: Nuttige tijdkortinge of stichtel. gezangen door Goitze Lenzes, doopsgez. leeraar te Drachten. De Leeuwarder astronomen verwachten eerstdaags den comeet bij de rechervoet van den Wagenman.
- Aug. 13 Verkoop van pl.m. 400 laste oude friezen, zijnde afbraak van Groot Jockama te Stiens.
- " 17 Te koop een bakkerij te Wijnaldum, te bevragen bij Mr. Jan Swart, schooldienaar en dorpsrechter aldaar.
- " 29 Boelgoed ten sterfhuize van Hans Hendrik v. Haersma te Metslawier.

1757.

- Sept. 3 E. S. van Burmania te Kornjum biedt te huur aan de plaats gehuurd door bijzitter Claas Meines Gerroltsma te Wier.
- „ 10 Verschenen bij Noordbeek te L. Historisch natuurkundige onderwijzingen over het rijk der groeiende lichamen of planten door J. G. Ludwig. En: Merkwaardige gevallen van den grave van Mircourt om te dienen tot de geschiedenis dezer eeuw.
- „ 14 Verschenen: De te water en te lande reizende Robinson van den berg Libanon, uit het Duitsch.
- „ 16 De secretarisklerk D. Klinkenberg te Leiden ontdekt in het gesternte van de Tweelingen de verwachte komeet, die een staart kreeg van 10 à 12 minuten.
- „ 20 Douwe Lautenbach op 't huis ter Heyde laat een curieuze zilveren pauweveeren zweep verrijden.
- „ 24 Verschenen bij Roorda te Heerenveen: Klederen der gerechtigheid voor naakte en ontblote zielen, in dichtmaat door N. N. bedienaar des H. Evangeliums in O.-Friesland.
- Oct. 4. Verkoop der boekerij en manuscripten van wijlen advocaat Corn. Viglius.
- „ 18 Verkoop der boekerij van wijlen ds. C. Ludinga te Welsrijp.
- Nov. 6 Overl. te Rinsumageest Johan Hicco baron thoe Schwartzenberg, generaal der infanterie, gouverneur van Namen.
- „ 25 Verkoop van 180 iepen op den singel van Kingma-State te Sweins, bewoond door Mevr. Wed. Beyma. Wie boeken heeft geleend van wijlen B. v. Aylva, grietman van Wonseradeel wordt om terugzending verzocht met het oog op de auctie.
- „ 30 Verkoop van zware boomen op het hornleger van Burmania-state te Stiens.
- Dec. 17 Gedrukt te Amsterdam: Compendium der kerkelijke wetten door ds. G. Nauta te Oudkerk.

1758.

- Jan. 3 Verkoop der boekerij van wijlen ds. G. Noordbeek te Minnertsga.
- „ 24 Jr. H. W. v. Camstra te Menaldum verkoopt 27 iepen aldaar.
- „ 28 Verkoop van de nieuwe buitenplaats Vieverenberg te Buitenpost, gebouwd 1740, en een heerlijk blaupande huizinge te Franeker aan de Stadsplaats, bewoond door Prof. de Lille voor 175 car.gl.
- Febr. 11 Verkoop van het buiten van Mevr. Wed. van ontfanger Bouritius te Buitenpost. Verschenen bij v. d. Plaats te Harlingen: Schuitem- en jagtpraatjes, rakende de oude en hedendaagsche gesteldheid der Ned. republiek.
- „ 21 Verkoop der boekerij en rariteiten van wijlen bibliothecaris en bursae inspector F. Chamois te Franeker.
- Maart 1 Verschenen: Eerste pijlaar der algemeene mathesis door J. H. Knoop. Gedrukt bij T. Roorda te Heerenveen: Kostelijke honingdruppels uit den Steenrotze Christus door H. T. Wilcocks, uit het Engelsch.
- Maart 4 Verschenen: Het vermakelijk z.g.n. dominusspeltje.

1758.

- „ 8 Verschenen bij Roorda te Heerenveen: Gods oordeelen beschouwd als veeler tuchtroeden, in dichtmaat door Marten Jans te Lippenhuizen.
- „ 18 Verschenen 2e druk van: Deductie voor Jr. Tj. D. v. Sixma, Jr. M. van Beyma, Jr. M. J. v. Sixma, praetendenten tot het vacante grietmansampt van Franekeradeel, overgegeven aan de princes-gouvernante in zake de questieuse stemmen.
- „ 22 De princes-gouvernante legt door haar eersten edelman baron v. Hambroek den eersten steen van het diaconie-armhuis te L.
- „ 25 Verkocht ten huize van Simon Wink, wijnhandelaar in 't Zwart Kruis bij de Waag te L. 17 geboetseerde borstbeelden, n.l. Democritus, Heraclitus, Diana, Galathea, Jupiter, Ceres, Neptunus, Bellona, Bacchus, Sirene, Cibeles, Pompejus, Faustina major, Scipio, Silenus, Polyphemus en de koning v. Pruisen.
- April 6 De Staten v. Friesland verbieden den uitvoer van mest en statueeren, dat wie klijnlanden wil vergraven f 25.— per pondemaat moet betalen.
- „ 12 De bouw aanbesteed van een nieuw oranjehuis, een koepel in den hortus te Franeker.
- „ 25 Aanbesteed het afbreken van de oude en den opbouw eener nieuwe pastorie te Garijp, alsmede het vernieuwen van het binnenwerk der Weisrijper kerk.
- „ 26 W. van IJtsma in plaats van wijlen Hubbeling benoemd tot historiograaf van Friesland.
- „ 27 Verkoop der medailles en munten van wijlen baron F. v. Aylva.
- Mei 3 De kerkvoogden van Aegum publiceeren dat in hun kerk onder twee groote steenen 2 Holl. heeren liggen begraven: Paulus Jans Kley, gest. 5 Sept. 1655 en Wilhem Kley, gest. 1662, die de Wargaster meer hebben drooggemaakt. Te Oudega verkocht twee poolsche sleden, nagelaten door wijlen Henricus Duyff, secretaris v. Smallingerland.
- „ 13 Verkoop der buitenplaats van wijlen H. H. v. Haarsma te Oenkerk.
- „ 27 Te koop: Camminga-State te Oudkerk, bewoond door kapitein van Harinxma. Verschenen bij Schiere te Harlingen: Brief wegens den oorsprongk en de gevoelens der z.g.n. ernstigen.
- Juni 1 Verkoop der huizinge bewoond door Cath. van Lucia v. Burmania te Britsum.
- „ 3 Te koop de buitenplaats van H. v. Burmania te Huizum. Goudsmid Andeles in de St. Jacobsstraat snijdt signetten in zilver en staal.
- „ 10 Verkoop van 2 pondem. lands op de Kolken onder Rinsumageest in het klein stuk meenschar.
- „ 14 Te koop het huis te Rinsumageest, bewoond door Mevr. Schwartzenberg, douairière Van Aylva.
- „ 17 Gedrukt bij A. v. Linge te L.: Sleutel der Lat. konstwoorden, die in de botanye, pharmacy en medicijnen 't meest gebruikt

1758.

- worden, door J. H. Knoop. En: Brief aan Damon door Mr. J. Moorman.
- Juni 27 Verkoop van 65 morgen te veld staand koolzaad aan de laatst ingedijkte Bildtpolder. Aanbesteed het voegen en repareren van den kerktoren te Driestum.
- Juli 4 Verkoop der boekerij van wijlen ds. M. Remkes te Ternaard.
- „ 22 Provisioneele palmslag van Toutenburg aan de Zwarte Weg te L.
- „ 27-28 De Nederduitsche schouwburg staande op Decamahof in de Schrans speelt den Ien middag te 4 uur het treurspel Sophonisba en het kluchtspel Visioen met het schaapshoofd of de gewillige horendrager, tusschen de beide stukken in dansen Mons. en Mad. Bouhon het korendorschersballet. Den 2en avond gespeeld het blijspel Krispijn medicijn, en De Wiskonstenaars van P. Langendijk; tusschenbeiden ballet.
- „ 29 Thomas Gongrijp mr. schilder te Sneek en zijn broeder berichten dat de bijna uitgestorven glasschilder- en brandkunde door hen niet alleen in de vorige graad hersteld is, maar dat ze zelfs volmaakter kleur hebben verkregen dan wel voortijds in Friesland is bekend geweest, gelijk zulks gezien kan worden bij de konstschilders R. Keijert en R. Jelgerhuis te L. en bij F. v. der Elst te Dokkum.
- Aug. 2-5 Kerkvoogden van Edens doen oproep van hen die gerechtigd zijn aan zeker klein, oud, zeer vervallen zitgestoelte in de Kerk, en 2 grafkelders, waarvan één geheel is ingestort. De Nederd. schouwburg speelt het blijspel: De malle wedding of Gierige Geeraard, en het Kluchtspel Broershart of De belachelijke duellist. Mr. et mad. Bouhon geven een pandourpantomine. Ook nog gespeeld het treurspel: Schilla of de ondergang van Alkathoë. en het Kluchtspel Duijfe en Snpahaan; verder: Krelis Louwen van Langendijk en het Kluchtspel Likkepot of loon naar werk; het Treurspel Andromache en het Kluchtspel Ligtmis of Mal moertje, mal kindje. Mr. et Mad. Bouhon dansen de Tamboer de bas.
- Auh. 7 Dezelfde schouwburg speelt: De dood van Willem I, treurspel van Claas Bruin en het kluchtspel Vermakelijke rouw.
- „ 14 Gespeeld: het treurspel De dodelijke minnenijd en het kluchtspel Het Laantje.
- „ 15 Papegaaischieten te Dronrijp.
- „ 16 Verschenen bij Roorda te Heerenveen: Geestel. Spijze aangaande het laatste oordeel. En: Rouwklagt aan de zalige schim van den groten godgeleerde J. v. d. Honert over den afval van ds. v. d. Os. Ijpe Staak, mr. schilder te Sneek verwittigt, ten einde niemand door de bekendmaking van Thomas Gongrijp mocht worden misleid, dat de aloude glas-, schilder- en brandkunst bij zijn voorouders verre over de 100 en bij hem over de 20 jaar is geëxerceert. Zijn werk kan gezien worden aan de kerkeglazen te Stavoren. Engwierum, Oldeschoot, Dragten, Oldeboorn, Heeg. Oudega, Egten en meer andere kerken en huizen.
- Aug. 18 De Nederd. schouwburg speelt het treurspel: Ada van Holland, en het kluchtspel De gauwheit betrapt.
- „ 19 Verschenen: Pomologia, d.i. beschrijving en afbeeldingen

1758

- van de beste zocrten appels en peeren door Johann Hermann Knoop, prijs f 20.—.
- Aug. 20 Een Fransche kaper van 4 stukken kanon, sterk 50 man, 18 Aug. uit Duinkerken gevaren, is s'avonds laat door een Engelsch kaperschip van 16 stukken bij Ameland aan de grond gejaagd. Het schip was verloren, de bemanning is door een visscher te Wierum aan land gebracht.
- " 23 Verschenen bij Roorda te Heerenveen: Echo op de rouwklagt aan de zalige schimme van J. v. Honert door Roze G. Z.
- Sept. 6 Daar wordt vermist een snoekgrauwe windhont, wat vosagtig van couleur, de beenen van onderen wit, gelijk mede voor het borst en op het eind van de staart; die dezelve te recht brengt bij Rinze Halma, castelein in de Vaik te Franeker, zal een ducaat tot een vereering genieten.
- " 13 Alzo het kerkhof van Jacobí-Parochie geheel in het verval is gekomen, zo hebben de kerk- en armvoogden met overeenstemming van de stemdragende gemeente, geresolveert om het kerkhof op te laten hogen en met nieuwe steen geheel over te vloeren en te bezanden.
- " 16 De Nederd. Schouwburg speelt Hester of de Verlossing der Joden, en het treurspel Elektra. Verschenen: het staatsrecht der Vereenigde Nederlanden, door S. H. v. Idsinga.
- Oct. 3. Verkoop der boekerij van wijlen ds. Joh. S. Stockmans te Marsum.
- " 5 Aanbestede het afbreken der oude en het opbouwen eener nieuwe kerk te Pingjum. De leien der oude kerk verkocht.
- " 7 Verschenen bij Schiere te Harlingen: Het gewaande huwelijk of de bedriegster ontmond, kluchtspel. Wordt bekend gemaakt aan de liefhebbers van de musyk- en zangkonst, dat bij G. v. d. Wal, boekverkoper te L. in 't Nauw, verkogt worden allerhande soorten van gedrukt en geschreven muziek om te zingen, of te spelen op de fluit, waldhoorens en andere instrumenten, ook worden bij hem verkocht alle soorten van concertlijnen, en gemaakte muzykboeken.
- Oct. 9 Verhuring van het Tolhuis te Joure met gerechtigheid van de tap en annexe tolln, op de rechtkamer aldaar.
- " 10 Verkocht ten huize van Hendrik Saurlandt, hospes in De Drie rozenobles een nieuwe huizinge op Popmaburen met 2 houtstekken bewoond door Corn. Aebes Backer.
- " 17 Verkoop ten huize van Sible Bandert, herbergier te Bergum aan den Dam, een camp greidland groot derdehalf lopenstal.
- " 18 Verschenen: Aanspraak van Justus Benevolens aan den heer N. N. die onlangs eenen brief van zeker doopsgez. leeraar wegens de zaak van den heer v. d. Os op eene zeer aanmerkelijke wijze onder de fraaie zinspreuk „Hierna beter” beantwoord heeft.
- " 24 Verkoop der boekerij van wijlen ds. P. Horreus te Kubaard en Waaxens.
- " 26 Men heeft tijding ontvangen, dat de heer capitein Harinxma voerende een Hollandsch oorlogschip en eenige koopvaardij-schepen onder zijn convooy hebbende, op de hoogte van Toulon 2 Engelsche oorlogschepen had ontmoet, van dewelke na gedane begroeting uit het geschut, eenige officieren aan

1758.

- boord kwamen, dewelke hem zeiden, dat zij geïnformeerd waren, dat onder de ladingen der koopvaarders veele contrabande goederen schuilden, weshalven zij ordre hadden dezelve te visiteren. Toen de capitein daartegen protesteerde, zeggende dat nooit een Hollandsch oorlogschip gebruikt was om het transport van contrabande te favoriseeren, en dat hij geen inspectie zou toelaten, werden de Engelschen zoo verstoord, dat zij dreigden hem zulks betaald te zetten. Hierop hernam de kapitein, dat zij hem, als 2 tegen 1 wel in den grond zouden kunnen booren, maar dat hij hun ook beloofde, dat een van hen hetzelfde lot zou moeten ondergaan. Hierop gaf hij ordre om het geschut in gereedheid te brengen en zond de Engelsche officieren van boord. Deze belegden daarover een krijgsraad, waarin besloten is niet met den Holl. kapitein aan den gang te gaan, zoodat zij afbrasten.
- Nov. 4 Verschenen bij H. A. de Chalmot: De Jezuiet op de thron of de gevallen van Nicolaus I, koning van Paraguai. En: Almanak militaire et galant.
- „ 8 Rimmer Jacobs is voornemens a.s. winter met de ijsschuit te varen van Laaksum op Enkhuizen voor 25 Car. gl.
- „ 15 De oude kerk te Akkrum op afbraak verkocht. Te huur de buitenplaats van grietman L. v. Haarsma te Jelsum. Verschenen: Verzameling van opschriften, bestaande in 14 verssen, gemaakt door verscheide liefhebbers, op het nieuw gebouwde diaconiehuis te L.
- Nov. 25 Te koop het huis van wijlen ds. J. Edema, emer. pred. te Joure, te bevragen bij ds. R. Edema te Terkaple.
- Dec. 6 Verschenen: Uitdaging van de schrijver van de Vaderl. historie als onpartijdig historieschrijver, eerlijk man en goed patriot, wegens het gezegde in het XIX deel van zijn werk, rakende het huis van Orangen.
- „ 7 Verkocht een buitenplaats, bewoond door Sara Hollander, vrouw van Dirk Foswert te Workum.
- „ 9 Verschenen bij Roorda te Heerenveen: Reyzende Kramer, verhalende een zeldzame historie van een jongejuffer.
- „ 16 In het logement van wed. Treuens op het Schavernek in de Duinkerken te L. logeert een konstenarin, dewelke kundig is in allerhande extra-ordinaire wetenschappen, die dezelve ook aan de hooge en lage stadspersonen en aan verscheide hoven vertoont heeft.
- „ 18 Verkoop der boekerij van wijlen Joachim van Arum, Med. dr. te L.
- „ 20 R. Jelgerhuis, konstschilder bij de veemarkt te L. presenteert uit de hand te verkopen verscheide nieuwgemaakte kamer-schermen.

1759.

- Jan, 10 Verschenen: Brief aan S. H. v. Idzinga over zijn uitgegeven werk en over de weerdigheid van het volmagtschap ten landsdage in Friesland. Verkoop van tufsteen der afgebroken kerk te Pingjum.
- „ 17 De L. C. verschijnt in rouwrand wegens den dood van prinses Anna.

1759.

- Jan. 20 Verschenen: Cypressen gevlogten om de lijkbus van princes A. En bij J. Brouwer te Franeker: Rouwklagt ter ontijdige dood van H. K. H. Anna.
- Febr. 3 Een Friesche deputatie, bestaande uit de H.H. Bergsma, O. Z. v. Haren, de Kempnaer, Coehoorn en Sandijk leggen het condoleantiebezoek af in den Haag. Bergsma houdt een rede, die de Hertog v. Brunswijk beantwoordt.
- „ 10 Verschenen bij Chalmot te L.: Treurtoon op het smertelijk overlijden van Kroonprinces Anna. Jan Klinckhamer, brandspuitmaker te L. vindt een klein, gezwint brandspuitje uit.
- „ 13 De Friesche Staten geven consent tot het huwelijk van princes Carolina met den prins van Nassau-Weilburg.
- „ 23 E. Andeles maakt een medaille op het nieuwe diaconiehuis te L. Verschenen: De gestalte van een gelovige Jood voor, in en na zijn bekeering door A. L. Tagister Meijer.
- „ 28 Verschenen: Kort onderwijs om met het meeste voordeel couranten te lezen, door J. H. Knoop.
- Maart 1 Verkoop van Oenemastate te Brongerga. Marcus Lentz, zilver-smid te L. biedt een rouwmedaille der overleden princes aan.
- „ 10 Verschenen: Antwoord van D. G. A. op zijn brief ter defensie van 't gevoelen van U. Huber, rakende de waardigheid van het volmagtschap.
- „ 17 Verschenen bij T. Roorda te Heerenveen: Klederen der gerechtigheid voor naakte en ontblote zielen door ds. B. Venekamp te Oudega, 3e dr.
- „ 19 M. Accama, konstschilder op de Grachtswal verkooft vele portretten der Oranje-Nassau en historiestukken geschilderd door wijlen B. Accama.
- „ 29 De tufsteentoren te Tjerkgaast op afbraak verkocht.
- April 21 Verkoop van houten beelden, scheepskoppen en teekeningen van Jarig Georg v. Burmania, leerling van den boetzeerder en teekenaar Gerbrandus van der Haven. Verschenen bij de Chalmot: Gilde artuculen van het nieuw opgerigt koopmansgilde te L.
- „ 25 Verschenen: 2e brief aan S. H. v. Idzinga over zijn werk door door B. van Greven, J. H. Dr.
- „ 27 Eysingastate te Oenkerk op afbraak verkocht.
- Mei 7 Ds. C. Blom wijdt het nieuwe diaconiehuis te L. in met een rede, die in druk verschijnt. Verschenen: Twaalf Gebeden voor dit huis.
- „ 12 De rekenmr. W. Foppes geeft een rapport in de L. C. over de verschenen comeet.
- „ 19 De vuurtoren te Harlingen bij de Westerkerk is onder de restauratie ingestort.
- „ 26 Verschenen bij T. Roorda te Heerenveen: Boereavondprater, zijnde een wellievende onderwijzer der jonge dogters, Verkoop van 8 pondemaat greide in het Huizumer meenschar, doch thans daarvan afgeslat tot vrij land.
- „ 30 Verschenen te Harlingen bij B. Schiere: De wonderlijke reisgevallen van Maria Kinkons, door A. G. L. M.

1759.

- Mei 31 De Staten van Friesland verhoogden den impost op de koffie met één stuiver en de thee met 2 stuivers per pond voor de uitrusting van buitengewone equipage van 25 linie- en fregatschepen om te dienen tot bescherming van den koophandel en zeevaart der ingezetenen tegen de kapers, die in groote menigte de zee doorkruisen, en dit te doen in bondgenootschap met de andere provinciën.
- Juni 2 De kerkvoogden van Beetgum hebben het kerkhof laten vloeren.
- „ 5 Dr. Georgius Hiddema Jr. presenteert te verkoopen een heerlijke huizinge en hovinge, staande en gelegen bij de Hoeksterpoort te Leeuwarden, door wijlen den oud-Burgemeester Dr. Abraham Fenema bewoond, met een groot behangen zaal. Sieds Johannis, hospes te Stiens laat (Pinksterdinsdag) een mooie zilveren zweep verrijden; alle vierjarige peerden zullen mogen draven, mids van sessen klaar. Dina Dorothea Wallinga te Marssum naast de herberg verkoopt schrijfpijlken voor een dubbeltje het bos.
- „ 6 Jan Harmens te Deinum presenteert uit de hand te verkoopen nieuwe piepegalen. Inteekening opengesteld op Ferwerda's Adelijk Wapenboek, waarin o.a. voorkomen de genealogie van de familie Albada, Aylva, Burmania, Camminga, Camstra, Sixma en anderen.
- „ 9 Verschenen bij Pieter Koumans te L.: Kort Vertoog van den Staat en de Geschiedenissen der Kerke des N. Testaments, zo in opzigte van hare grondlegging, uitbreiding en verdere opbou, als in derzelyer voornaamste bijzonderheden in een eeuwtijdige aaneenschakeling met de voornaamste geschiedenissen van alle de Roomsche en Oostersche Keizersen en andere Rijken en Staten en met die van 't Joodsche volk van Christus' geboorte tot de helft der 18e eeuw, door Foeke Sjoerds, schooldienaar te Nijkerk in Oostdongeradeel, met een voorrede van ds. T. Brandsma te Oostrum en Jouswier, in 4°. f 4.—. Bij A. van Linge wordt met succes gecontinueerd de publieke leesbibliotheek, waarvan de complete catalogus is te bekomen voor 21 st.
- „ 12 Het Christelijk synodus te Leeuwarden wordt met een geleerde en gepaste redevoering geopend door ds. Joh. Henricus Schrader, oudsten predikant der stad.
- „ 13 Gedrukt bij W. Wigeri te L.: Brieven over Denemarken betreffende de regeringswijze, wetten, rechtspleging, belastingen, koophandel, handwerken en krijgsmacht van dat Koninkrijk, uit het Fransch vertaald. Verschenen: Vermakelijk wapenkundig, geographisch- en historisch spel, betreffende de voornaamste heerschende staten in Europa en dienende om de jongelieden, inzonderheid die van een meer als gemene geboorte of educatie zijn, de wapenkunde enz. al spelenderwijze te leeren, voorzien van fraaie, afgezette wapenkundige titelplaat door Johann Hermann Knoop, prijs 22 stuivers.
- „ 19 Aanbesteed het metselen van een nieuwen muur voor de kerk te Tjerkgaast en het maken van een nieuwe spits.
- „ 21 Aulus van Haarsma, grietman van Achtkarspelen, Gedeputeerde

1759.

van Friesland, besteedt aan het maken van vier vloeddeuren en één ebdeur in s'Lands nieuwe zijlen te Engwierum.

- Juni 23 Gedrukt bij Folkert van der Plaats en Junior te Harlingen: Klinkdigt op het afsterven van Wijbrand van Itma, burgemeester van Harlingen. En bij H. A. de Chalmot en Co. te Leeuwarden: Eerste brief van een Hollands koopman aan een van zijn goede vrienden over de gegrondheid van 't credit van Frankrijk en Engeland, alsmede over de publicque fondsen van die twee koninkrijken en over 't belang dat de onderdanen van den Staat er in hebben.
- " 27 De Princesse Douairière van Oranje Nassau vertrekt van Ijsselstein naar Oranjewoud, om van daar te gaan naar Leeuwarden. Verschenen: Een tafel, waardoor men niet alleen kan leeren zonder meester het divideeren en multiplicceeren, dat anders voor die het rekenen leeren wil het zwaarste is, maar waardoor men het direct kan doen, of heeft iemand nooit iets rekenen geleert, kost $1\frac{1}{2}$ st.